Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 47, Ağustos 2020, s. 322-332

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.45162>

Öğr. Gör. Dr. Şeniz KABADAYI YUVARLAK

Kocaeli Üniversitesi, senizkabadayi@gmail.com

ERKEN DÖNEM FOTOĞRAFTA ÖNCÜ BİR KADIN FOTOĞRAFÇI FİĞÜRÜ: MARIAN HATHERLY MAYNARD VE ÇALIŞMALARI

Özet

Bu makalenin amacı, 19. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan Marian Hatherly Maynard'ın sanatçı kimliği ve fotoğraf çalışmalarını ele almaktır. Bu doğrultuda sanatçının yaşamış olduğu dönemin bir kadın fotoğrafçısı olarak Maynard'ın fotoğrafa yaklaşımı, uyguladığı teknikler ve sanatını irdelemektir. Maynard Victoria döneminin modernist bir kadın fotoğrafçısı ve aynı zamanda sürrealist bir yaklaşım içinde olan bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Fotoğrafın ilk yıllarında kadın fotoğrafçıların önemi yadsınamazdı şüphesiz. M.H.Maynard gibi farklı coğrafyalarda fotoğrafın gelişimi adına birçok kadın fotoğrafçı kendi alanlarında fotoğrafa önderlik etmekteydiler. Maynard'ın önemi ise deneysel çalışmalarında getirmiş olduğu yeniliklerdir. Günümüz deneysel fotoğrafının bazı uyguladığı tekniklerinde alt yapısını kurmuş olan, özgün çalışmalarının yanı sıra, sömürge uluslarında çok aktif olarak çalışan bir fotoğrafçı olmuştur aynı zamanda. Toplumun erkek egemen bir meslekte kadın fotoğrafçı olmanın getirdiği zorluklar ile birlikte, kendi iç dünyasındaki gizem, yaşamış olduğu acılar onu yıldırılmamıştır. Mesleğinde azimli ve başarılı bir kadın olarak uyguladığı teknik ve yöntemler fotoğraf sanatı tarihinde de birçok yeniliğin alt yapısını sağlamıştır.

Anahtar kelimeler: Deneysel Fotoğraf, Erken Dönem Fotoğraf, Öncü Kadın Fotoğrafçıları,

A LEADING FEMALE PHOTOGRAPHY FIGURE IN EARLY PHOTO: MARIAN HATHERLY MAYNARD AND ITS WORKS

Abstract

The purpose of this article is to discuss the artist identity and photography works of Marian Hatherly Maynard, who lived in the second half of the 19th century. In this direction, Maynard's approach to photography as a woman photographer of the period that the artist lived, to examine the techniques and art he applied. Maynard appears as a modernist woman photographer of the Victorian era and also a figure with a surrealist approach. Undoubtedly, the importance of female photographers in the first years of photography was undeniable. Many women photographers were leading the photography in their own fields for the development of photography in different geographies such as M.H.Maynard. The importance of Maynard is the innovations it brought in its experimental studies. In addition to his original works, he has been a very active photographer in the colonial nations, who has established his infrastructure in some of his techniques used in today's experimental photography. Along with the difficulties of being a female photographer in a male-dominated profession of society, the mystery in his inner world has not intimidated him. The techniques and methods she applied as a determined and successful woman in her profession have also provided the infrastructure of many innovations in the history of photography.

Keywords: Experimental Photography, Early Photograph, Leading Women Photographers

GİRİŞ

Fotoğrafın erken döneminde, fotoğrafa dair pek çok deneyimin ve araştırmaların yapıldığı alanlarda kadınların da bu alanda önemli deneyimleri, görevleri vardı şüphesiz Bunlardan bir tanesi sürrealist bir figür olarak M. Maynard, sıradışı kimliği ve yapmış olduğu çalışmalarda deneysel fotoğrafın ve yerel halkın fotoğraflanmasına dair önemli arşiv oluşturması adına yapmış olduğu çalışmaları ile öncü bir kadın kimliği ile karşımıza çıkar.

Resim 1: Marian H. Maynard 1880 civarı

Kanadalı fotoğrafçı Marian Hatherly Maynard (1834– 1918) elli yıllık fotoğraf kariyerinde portre üzerine üretim yaptığı, deneysel çalışmalarında tipik Viktoryan dönemi ölüm alegorilerinde ortaya çıkan ifadeleri canlı modellerin görünümüleriyle eşleştirmektedir. Kolaj ve yeniden fotoğraflama tekniklerini kullanan sanatçının görüntüleri, yaşayanlar ve ölümler arasındaki farklılıkları düzeltmek için çalışır. M.Maynard, eşi ile birlikte o dönemin gezi fotoğrafçılığı üzerine pek çok gezilerde bulunmuş ve kendine ait birçok fotoğrafı belgeleyerek arşivlemiştir. Maynard'ın bu seyahatleri boyunca çok geniş bir negatif koleksiyonu oluşturmuştur. Fotoğrafın ilk yıllarında kadın fotoğrafçıların önemi yadsınamazdı şüphesiz. Maynard eşinden bağımsız olarak bu alana ilgi duydu ve eşinin desteği ile Kanada Ontario'da fotoğrafın tekniğini öğrenen Maynard kendi stüdyosunu açarak çalışmalarına başladı. Kameralar, fotoğraf malzemeleri ve stüdyo ekipmanları edinerek, British Columbia'sının ilk profesyonel fotoğrafçılardan biri oldu. Şehrin ilk portre stüdyolarından biri olan fotoğraf stüdyosunu açtı. Portre çalışmalarındaki başarısı ile birlikte aynı zamanda stüdyo ve karanlık

oda çalışmalarını kendisi yürütürken, eşi Richard Maynard tamamen açık hava fotoğrafçılığına yöneldi. 1857 ile 1930 yılları arasında fotoğraf alanına ilgi duyan birçok kadın 19. yüzyılın başlarında sanatsal ve etnografik fotoğrafçılığın yanısıra ticari fotoğrafçılığa da ilgi duyuyordu.

..“Fotoğrafla ilgili alanının şekillenmesinde kadınlar hayati bir rol oynamıştır. Sosyal statüsünü sergileme konusunda saplantılı olan bir toplumda fotoğraf albümleri, bir ailenin ait olduğu ya da kabul görmek için can attığı sosyo-ekonomik sınıfı görsel olarak ortaya koyuyordu.” Fotoğrafın Tüm Öyküsü, Juliet Hacking, Syf.125

Maynard’ın çalışmalarında deneysel yönü ağır basan bir kadın fotoğrafçıydı ve çalışmalarında en çok o dönemin fotoğrafın teknik sınırlamalarını aşmak üzere vermiş olduğu cesareti ve yenilikçi yönünü görmekteyiz. Çalışmalarında çoklu pozlamalar, kes yapıştır/kolaj ve montaj örneklemeleri, kompozit görüntüleri denemişti. Kendini mekân içinde farklı alanlara yerleştirerek, aynaları ve aynaların içinde oluşan tekrarlamaları kullandı. Her yeni fotoğraf tekniğini denedi ve gerçeküstü bir vizyon geliştirdi. Yaşadığı teknik problemleri sabırla ve inatla tekrar tekrar fotoğraflayarak üstesinde geldi. Kendi çabaları ile teknik olumsuzlukların üstesinden gelerek yenilikçi adımlar attı. Objektif kullanımında uzun odaklı objektifler alan derinliği sorunu yarattığı için ön ve arka planı ayrı pozlandırıp baskıda birleştirmekteydi. Teknolojinin sınırlamaları nedeniyle fotoğraftaki hareketi yakalamanın imkansızlığını sabit bir konumda bisiklet üzerinde oturarak, hareketin yanılsamasını vermeye çalıştı.

Resim 2: 1892

Çalışmaları soyut sanat biçiminin öncü örneklerinden biri olarak kabul edilir.

1850 ve 1870 yılları arasında fotoğrafta High Art yaşanmasının bir etkisi olarak o dönemin fotoğraf çalışmaları tıpkı ressamalar gibi fotoğraflarında figür kullanma geleneği, kendi stüdyolarında kurguladıkları dekorlar, ya da ünlü bir ressamın ortamını yaşatmaya ilişkin çalışmaları görmekteyiz. Tıpkı Henry Peach Robinson ve çağdaşları gibi resim etkilerini fotoğraf aracılığıyla aktardıkları gibi... Resimsel etkiyi vermek içinse bileşik fotoğraf baskı, albümin baskı, collodion bromür baskı, ambrotype gibi teknikleri denemişlerdir. Maynard’ın çalışmalarında cam üzerinde fotoğraf elde etmeye yönelik olan cam negatif baskıları görülebilir. Cam levha, yumurtanın akı ile kaplanmakta, daha sonra ise sırasıyla potasyum iyodür ve gümüş nitratla duyarlı hale getirilmekteydi. Pozlama süresi ise 4-10 dakikayı bulmaktaydı. Levha ıslakken pozlandırma yapılıyor ve demir sülfat ve sırasıyla asetik asitle banyo ediliyor, potasyum siyanür ile sabitleniyordu.

Resim 3: M. Maynard'ın stüdyosu ve 1868-1878 yılları arasında stüdyo logosu

1862 yılında M. Maynard, stüdyo çalışmalarını yapmak için Victoria'ya yerleşti ve bu görevini elli yıl kadar üretken bir biçimde sürdürdü. Maynard yeni stüdyosunda yaratıcı fotoğraf çalışmaları, fotoğraf kolajı, fotoğraf montajı, fotoğraf heykelleri ve çoklu ve kompozit görüntüler de dahil olmak üzere çeşitli avangart teknikleri denemeye başladı. Eşi Richard Maynard eşinden fotoğrafı öğrenerek birlikte yoğun bir şekilde seyahatler yaparak hem ticari

fotoğraf çalışmalarını sürdürürken bir çok arşiv çalışmalarına katkıda bulundu, aynı zamanda kendi stüdyosunda yaratıcı fotoğraf çalışmalarına devam etti. Toplumun bir kadın fotoğrafçıya hiç alışık olmadığı bir dönemde kayda değer fotoğrafları çekerek bunların arşivlenmesini sağladı. Ticari portre fotoğrafına odaklanarak, portre fotoğrafçılığı alanındaki çalışmaları ile Britanya Kolombiyası tarihinin belgelenmesine önemli katkı sağladı. Yerli topluluklarının portrelerini çekti.

Resim 4: Çamaşırcı Kadın -1865

Maynard'ın yerel halkın fotoğraflamasından, bazı tanınmış kişileri de heykel gibi gösteren teknikler kullanarak yapmış olduğu fotoğrafları da sütun gibi durağan bir duruş sergilemektedir. “Yaşayan Heykel” adını verdiği, modelin genellikle bir kaide üzerinde bir büst gibi görüldüğü fotoğraflar elde etmiştir.

Resim 5: Soldaki Fotoğraf Kaptan John Wallace Crawford ‘Şair Scout’, 1878

Resim 6: Sağdaki Fotoğraf Kaptan Jack ve eşi, 1868

1880'lerde Maynard, fotoğraf kolajı, fotoğraf montajı, fotoğraf heykelleri ve çoklu kompozit görüntüler de dahil olmak üzere çeşitli “avangart” teknikleri denemeye başladı. Çoklu görüntülenen portrelerinde, geleneksel fotoğrafik portre sınırlarını aştı. Bu özel, dönüşümlü imgeler gerçekçilik ve gerçeküstücülük arasındaki tutarlı bir mesafededir.

Maynard'ın deneysel çalışmaları fotoğraf tarihinde özel bir konumda yer almakta ve yapılan deneysel çalışmalara meydan okumaya devam etmektedir. Fotoğraf kuramcıları Maynard'ın çalışmalarını, ilginç bir kişiliğin ürünü ya da sürrealist bir yönelme olarak açıklamaktadırlar.

Resim 7: 1893 Tea Time ‘Çay Zamanı’

Orijinal cam negatiften baskı 25.3 x 20,1 cm

Çay Saati ‘Tea Time’ 1893 adlı çalışması, Maynard kendini üç farklı pozisyonda tasvir etmiş, Viktorya dönemi kıyafetleri giymiş ve çay içmektedir. Oturan Maynard’ın üzerine duvarda asılı Maynard yine kendine çay dökerek, birden fazla pozlama konusundaki parlak bilgisinden çok yaramaz bir ruhunu da ortaya koymaktadır. Süslü bir ortamda rutini bozmak adına diğer Maynard, Maynard’ın başından aşağıya çay dökmektedir. Bu anlamda 20.yüzyılda dada ve sürrealist sanatçıların mizahi tasvirlerini hatırlatmaktadır. Fotomontaj ve çoklu pozlama tekniklerini içeren deneysel özçekimleri, zamanın çok popüler çalışmalarıydı. Genellikle poster boyutunda büyük baskılara basılmaktaydılar. Maynard’ın 1860’lı yıllarda kendi fotoğraf stüdyosu vardı ve doğum günleri ya da diğer ünlüler arasında yaygın olarak kullanılan “Cartes de Visite” (insanların küçük fotoğraf portreleri) yapımında uzmanlaştı. Çalışmaları sırasında fotoğrafın aydınlatma tekniğine gerçekten hâkim olmuş, böylece yüzün özelliklerini vurgulamak için ışıkla en iyi nasıl çalışacağını bilmekteydi. Fotoğraflarının arka planı genellikle tiyatro detayları ve modaya uygun aksesuarlar ile çok dikkatli bir şekilde ayarlanmıştır.

Resim 8: “Gems”, Taşlar1883

İlginç bir çalışma olan ve 1880’lerden sonra başlayıp 1881-1895 yılları arasında her yıl doğan çocukların fotoğraflarını çekerek ve aynı işlemi her sene tekrarlayarak oluşturduğu fotomontajları ile tekrar bir bütün oluşturmuştur. Her yüzü yeniden keser, boyutlandırır ve kompozisyonu ayarlamak için yeniden fotoğraflar. Çevre halkının yoğun ilgisi ile bu fotoğraflara sembolist desenlerini de dahil ederek yeni doğan bir bebeği madalyon içerisine montelenerek yeni bir sunum oluşturmuştur. Çocuk yüzlerini ayrıca yansımalarını da alarak inşa eder. Tüm bu işlemleri karanlık odada, özenle montajlar Maynard. Yirmi iki bin görüntü sanırım böylesi bir sunum için inanılmaz bir rakam. Görüntünün minyatürleşme aşamasına iyice hâkim olan sanatçı, deniz kabukları, yapraklar üzerinde imajları yerleştirmiştir. Sadece fotoğraflarla kalmayıp bu görüntüleri madalyon ve benzeri bir mücevher parçasına kolayca yerleştirip bu nesneleri de pazarladı. Günümüzde bu tür bir montajı photoshop ile oluşturmak bile yeterince zor olmasına rağmen Maynard’ın bu beceresi adeta takıntılı bir sabrın ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Resim 9: 1880-1885 yılları arasındaki ‘Gems’ çalışmaları , Cam negatif plaka*

http://www.luminous-lint.com/__phv_app.php?p/Hannah__Maynard/

Marian’ın portre çalışmaları, o dönemin en gözde modası olan farklı formatta baskıları içeren modellemelerdi. Portre, orta sınıf ve daha zengin insanlar arasında bir statü sembolüydü. 1860’larda kartvizit (insanların küçük fotoğraf portreleri) boyutlarında daha sonra kabin kartları ve daha büyük boyutlarda baskıları içermekteydi. Bir ışık, aydınlatma ustası olan Maynard, yüz hatlarını iyi vurgulayan teknikler ile yöre halkının neredeyse çocuğunu fotoğraflamıştı. Arka planları boyayarak, ayrıntılı iç mekanlar ve aksesuarlar kullanarak cazibeli bir hale dönüştürmüştü.

***Cam Negatif Plaka:** İki tip cam negatif bulunmaktadır, ilki ıslak kolodyon negatifleri ve kuru plaka negatifleri. 1855 civarı ıslak kolodyon negatifleri tanıtılarak revaçta olmuştur. Fotoğrafçılar tarafından elle kaplandıkları için plakaların kenarları boyunca dalgalı çizgilerle ayırt edilirler. Gümüş jelatin kuru plaka negatifleri 1880’lerin sonlarında ıslak kolodyon negatiflerinin yerini aldı ve 1920’lere kadar kullanımda kaldı. Gümüş jelatin

kaplı kuru plaka negatifleri ise kuru olduğunda kullanılabilir ve böylece daha kolay taşınır ve ıslak plakalardan daha az ışığa maruz kalmaları gerekir. Richard L. Maddox tarafından icat edilen ve ilk kez 1873'te piyasaya sürülen kuru plaka negatifleri, ekonomik açıdan başarılı olan ilk dayanıklı fotoğraf ortamıdır. Kuru plaka negatifleri tipik olarak daha eşit kaplanmış bir emülsiyon ile daha ince cam plakalar üzerindedir. Kuru plaka cam negatifleri 1880'ler ve 1920'lerin sonu arasında yaygın olarak kullanılıyordu.

Resim 10: 1893 Cam negatif plaka

Maynard'ın yaşamındaki trajediler de fotoğraflarında açıkça izlenmektedir. Resim 10'da görülen fotoğrafta kaybettiği iki kızının portresi arasında, portresine şaşkınlıkla bakan torunu arasında duran Maynard'ları görürüz. Maynard'ın ölen çocukları ile iletişim kurma arzusunu diğer fotoğraflarında da görürüz.

Resim 11: Ölen kızı ile birlikte

SONUÇ

Maynard'ın mirası sanatın yaratılışına katkı sunup tarih sayfalarında yer verilmeyen birçok kadın fotoğrafçının ya da kadın sanatçıların hikayesinden sadece bir tanesidir. Kadın fotoğrafçıların sosyal etkinlikler içerisinde görmemiz mümkündür ve Maynard'ın da kendi döneminde pek çok sosyal ilişkiler içerisinde yer almıştır ve fotoğraf çalışmalarına önemli bir birikimde bulunmasına da katkı sağlamıştır.

Marian H. Maynard dijital kameralar, photoshop gibi teknik kavramlara henüz ulaşmamışken üretmiş olduğu çalışmalarla başarısını hala saklı tutmaktadır. Aynı zamanda sanatında ölüm ve yaşam kavramlarını keşfetmekten çekinmeden oluşturduğu fotoğraflar ile kendi kederli, hazin mücadelesini dile getirmiştir.

KAYNAKLAR

- Bajac, Q. (2004). Karanlık Odanın Sırları, Yapı Kredi Kültür Yayınları.
Century Photography, New York: Taylor & Francis Group.
- Crank, A. (2006). Farm Security Administration, L. Warren (Ed.). Encyclopedia of Twentieth-
Canadian Women Photographers 1841-1941. London : London Regional Art Gallery.
- Davidov, J. F. (1998). Women's camera work: self/body/other in American visual culture. USA:
Duke University Press.
- Hacking, Juliet. (2015). Fotoğrafın Tüm Öyküsü, Hayalperest Yayınevi, İstanbul
- Fitzpatrick, O. (2008). Women Photographers, J. Hannavy (Ed.). Encyclopedia of Nineteenth-
Century Photography ,New York: Taylor & Francis Group.
- Passeron, Rene, Sürrealizm Sanat Ansiklopedisi. Türkçesi: Sezer Tansuğ, Remzi
Kitabevi. İstanbul, 1996
- Pollock, G. (2008). Modernlik ve Kadınlığın Mekanları. A. Antmen, Sanat/Cinsiyet Sanat
Tarihi ve Feminist Eleştiri, İstanbul: İletişim Yayıncılık.

İnternet Siteleri

- <https://coadb.com/surnames/maynard-arms.html> /Erişim Tarihi 20.11.2019
- https://en.wikipedia.org/wiki/Woman%27s_club_movement 18.03..2020
- https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_British_Columbia 05.01.2020
- https://tr.qwe.wiki/wiki/List_of_women_photographers 13.03.2020
- <http://ccca.concordia.ca/start.html?languagePref=en&> 12.04.2020